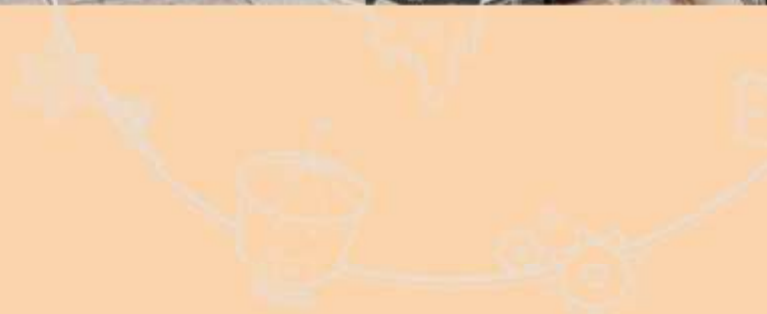

TRONDHEIM KOMMUNE

Byplankontoret

Veileder for uteservering i Trondheim

Forord: Gode uteserveringer er en berikelse for byen

Byen er til for å brukes og Trondheim kommune ønsker å legge til rette for uteservering i offentlige rom.

Gode uteserveringer er en berikelse for byen. De bidrar til økt attraktivitet, liv i byrommene og gode opplevelser for beboere, kunder og besøkende.

Det er utarbeidet nye retningslinjer til leie av offentlig grunn til uteservering, vedtatt av Bystyret 14.03.2017. Retningslinjene skal gjøre det enklere å forholde seg til leie av offentlig grunn til uteservering, både for utleier og leietakere. Retningslinjene og veilederen skal også sikre at uteserveringene som del av det offentlige byrommet fremstår åpen og inkluderende og fungerer sammen med andre av byrommenes funksjoner, slik at både estetikk og framkommelighet ivaretas.

Denne veilederen skal være et hjelpemiddel for utforming av uteservering i samsvar med retningslinjene. Veilederen skal gi inspirasjon til gode og vellykkede løsninger. Formålet er, å gjøre det enklere og mer forutsigbart å etablere uteservering som et positivt tilskudd til bybildet og bylivet, og samtidig skape åpne og inviterende fellesrom.

Veilederen er utarbeidet av en arbeidsgruppe i Trondheim kommune bestående av representanter for Eierskapsenheten, Byplankontoret, Byggesakskontoret, Byantikvaren og Kommunalteknikk.

Forsidefoto: Uteservering i Trondheim. Illustrasjon: Agraff AS/ Visualis

Det vises forøvrig til siste utgave av:

- [Retningslinjer for leie av offentlig grunn til uteservering](#) vedtatt 14.03.2017
- [Designprogram for Midtbyen](#) (2008)
- Byromsstrategi "[Byrom i sentrum](#)"(2016)
- [Belysningsplan for Nidelva og kanalen](#)

Trondheim, 10.03.2021

Einar Aassved Hansen
byutviklingsdirektør

Innholdsfortegnelse

Forord: Gode uteserveringer er en berikelse for byen	1
1. Leie av offentlig grunn til uteservering	4
1.1 Dokumenter som gjelder for leie av areal til uteservering	4
1.2 Søknad om leie av offentlig grunn til uteservering	4
2. Veileder til uteservering	4
3. Helhetlig løsning	7
3.1 Visuelle og funksjonelle sammenhenger	7
3.2 Samarbeid	7
3.3 Små variasjoner	7
4. Områder med kulturhistorisk verdi	8
5. Universell utforming	8
6. Plassering av uteserveringsarealet	11
6.1 Varierende forutsetninger	11
6.2 Plassering i gatetverrsnittet	11
6.3 Fri gangsoner	13
6.4 Frisikt (Trafikksikkerhet)	13
7. Festepunkter i bakken	14
8. Sol- og klimaskjerming	14
8.1 Parasoller	14
8.2 Markiser	17
8.3 Frittstående markiser	18
8.4 Pergola	20
9. Avgrensning av areal for uteservering	20
9.1 God kontakt med miljøet rundt	20
9.2 Avgrensning av skjenkeareal	21
9.3 Krav til avgrensning	21
9.4 Pullerter	22
9.5 Glasskjerm	23
9.6 Planter som avgrensning	24
9.7 Åpne modulgjerder av metall	25
10. Møblering	26
10.1 Møbler	26
10.2 Skilt	27

10.3 Oppvarming	27
11. Belysning	28
12. Farger	29
12.1 Prinsipper for fargevalg	29
12.2 Eksempelfarger på duk	30
13. Spesielle hensynsområder	31
13.1 Bakklandet	31
13.2 Fjordgata	31
13.3 Gågatene i Midtbyen	33
13.4 Heimdal sentrum	34
13.5 Kjøpmannsgata	35
13.6 Klæbu sentrum	35
13.7 Torvet	36

1. Leie av offentlig grunn til uteservering

1.1 Dokumenter som gjelder for leie av areal til uteservering

1. Leiekontrakt for leie av offentlig grunn til uteservering
2. Retningslinjer til leie av offentlig grunn til uteservering
3. Denne veilederen, godkjent av **byutviklingsdirektør Einar Aassved Hansen**
XX.XX.2020

1.2 Søknad om leie av offentlig grunn til uteservering

Serveringssteder må inngå en leieavtale med Trondheim kommune for å kunne bruke offentlig grunn til uteservering. Søknad om leie av offentlig grunn til uteservering sendes til Eierskapsenheten med følgende e-postadresse:

eierskap.postmottak@trondheim.kommune.no

Trondheim kommune vurderer hver søknad individuelt. Det som blant annet vurderes er tilpasninger til omgivelsene, forholdene på stedet, stedets særtrekk, og funksjonelle sammenhenger i byrommet. Eventuelle godt begrunnede behov for lokale tilpasningstiltak og avvik fra retningslinjene eller anbefalingene i denne veilederen vil vurderes fra sak til sak. Ta gjerne kontakt med Eierskapsenheten for å få veiledning og råd slik at søknaden blir i tråd med retningslinjene.

Informasjon om minimumskrav til søknaden ligger på kommunens [nettsider](#).

I tillegg kan flere tiltak i forbindelse med uteservering være søknadsppliktige i henhold til plan- og bygningsloven. For aktuelle tiltak må det søkes Byggesakskontoret, etter inngått leieavtale med Eierskapsenheten i Trondheim kommune.

2. Veileder til uteservering

Denne veilederen er et hjelpemiddel for utforming av uteserveringer i samsvar med Trondheim kommunes [retningslinjer](#) for leie av offentlig grunn til uteservering. Uteserveringsområder kjennetegnes ved enkle tiltak som er utstyrt med forholdsvis lett flyttbare elementer og som relativt lett kan ryddes bort.

Retningslinjene definerer hvilke krav som stilles og hvilke hensyn som vurderes ved behandling av en søknad. Formålet med retningslinjene og veilederen er å gjøre det enklere og mer forutsigbart for alle aktørene å etablere uteservering som et positivt tilskudd til bybildet og bylivet, og samtidig skape åpne og inviterende fellesrom.

Veilederen beskriver hovedregelen. De lokale forutsetningene for en vellykket uteservering vil variere fra sted til sted. Det vil derfor fortsatt være behov for å foreta konkrete vurderinger knyttet til hver enkelt søknad om uteservering. Helhetsvurderinger og funksjonelle sammenhenger vil vektlegges.

I veilederen gjengis og illustreres en del kvalitetskrav som er uttrykt i retningslinjene. Anbefalingene som er beskrevet og illustrert i denne veilederen gjenspeiler en gjennomgående estetikk, praktiske råd og anbefalt kvalitet for utstyr og møblering. De skal sikre helhet og kvalitet for alle i byrommet.

Kommunedirektørens ønske er at dette skal bidra til et attraktivt utemiljø, både for uteserveringer, og de som ferdes og oppholder seg i byrommene. Veilederen skal gi inspirasjon til gode løsninger.

[Lov om likestilling og forbud mot diskriminering](#) krever at offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten har plikt til universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjoner. Dette gjelder også områder for uteservering. Veilederen beskriver derfor hvordan universell utforming kan ivaretas i området for uteservering.

Retningslinjene og veilederen gjelder for offentlig eid eller offentlig regulert grunn i Trondheim kommune. Uteservering på privat grunn etableres i samråd med grunneier. Det anbefales at retningslinjene til leie av offentlig grunn til uteservering med tilhørende veileder også følges for disse uteserveringene med tanke på blant annet høyder, sikt, krav til materialer og funksjon. Hensikten er å skape et godt helhetsbilde i byrommene.

Veilederen er et dynamisk dokument som vil oppdateres fortløpende ved behov. Sist oppdaterte og gjeldende versjon vil alltid være tilgjengelig på Trondheim kommunes nettsider.

Illustrasjonene i veilederen er valgt for det temaet de skal illustrere. Hvilket tema som illustreres fremgår av bildeteksten. Bildene kan derfor inneholde elementer som ikke vil bli godkjent av Trondheim kommune.

Det er hentet inspirasjon og forbilder fra andre byer både i Norge og Europa. Ønsket er å skape et trivelig miljø, som gagnar både foretak og byen. Bildet er hentet fra København, og viser et eksempel på et hyggelig byrom hvor uteserveringen fremstår som en berikelse og et naturlig element i bybildet. Foto: Trond Heggem/Agraff arkitektur

Bildene viser uteserveringer fra Barcelona (til venstre) og Oslo (til høyre) som fungerer godt for både de besøkende, byrommet det er en del av og for byen som helhet. Uteserveringene har lette konstruksjoner som enkelt kan ryddes bort. De har en tydelig men åpen avgrensning, møbleringen vender ikke ryggen til det offentlige rommet. I eksempelet fra Oslo skaper bruken av blomster en ekstra frodighet. Disse er blant stedene som er brukt som forbilder i arbeidet med denne veilederen. Foto til venstre: Trond Heggem/Agraff arkitektur. Foto til høyre: Theculturetrip.com

3. Helhetlig løsning

Uteserveringen bør tilpasses og underordne seg den enkelte bygningen i så stor grad som mulig, men uten at dette går utover et helhetlig inntrykk, som ivaretar gatens eller plassens karakter.

3.1 Visuelle og funksjonelle sammenhenger

Det er viktig å ivareta gode funksjonelle sammenhenger som for eksempel ganglinjer eller naturlige ledelinjer. I tillegg er det viktig med gode visuelle og estetiske sammenhenger. Det er viktig å holde soneinndelingen i gata. Sammenhengende linjeføring ut mot offentlig areal bør tilstrebes. Dette skaper en god helhet, samtidig som det gir gode naturlige ledelinjer.

3.2 Samarbeid

Serveringssteder som ligger i samme gateløp eller ved siden av hverandre på en plass bør samarbeide om en helhetlig løsning. Dette gjelder blant annet for fargevalg, valg og plassering av parasoller og annet utstyr, og for utforming av eventuell nødvendig avgrensning mot det offentlige rommet og mot hverandre.

*Nyhavn i København har en helhetlig løsning for alle serveringsstedene langs havnefronten. Serveringssteder som ligger ved siden av hverandre har samarbeidet om løsning for uteservering.
Foto: Ukjent*

3.3 Små variasjoner

Å samarbeide om helhetlige løsninger for uteservering betyr ikke nødvendigvis at alle løsningene må være ensformede og lik. Små variasjoner innenfor visse rammer kan også skape en frodighet eller et mangfold uten at helhetsinntrykket er brutt. Det unike og individuelle ved det enkelte foretaket kan komme fram ved valg av for eksempel møblering, farger på duker og tepper. Farge på parasoll eller markise bør imidlertid være mer enhetlig og nøytral siden de preger gatebildet i mye større grad enn møbleringen. Her bør det velges en farge innenfor en fargeskala som, sett i en helhet langs et gateløp, ikke stikker seg ut.

4. Områder med kulturhistorisk verdi

Mange bygninger i Midtbyen og sentrumsområdene har antikvarisk verdi. I områder med kulturhistorisk verdi og for bygninger med antikvarisk klassifisering skal det tas særlige hensyn. Hensynene kan gjelde valg av farger, materialer og utstyr. De kan også få betydning for mulig størrelse og plassering av uteserveringsarealet, eller for eksempel størrelse og plassering av utstyr foran fasader. Trondheim kommune sitt [aktsomhetskart for kulturminner](#) viser hvilke bygninger som har antikvarisk klassifisering.

Det anbefales å ta tidlig kontakt med Byantikvaren for en uttalelse som kan legges ved søknaden. Byantikvaren kan kontaktes på følgende e-postadresse: byantikvaren.miljoenheten@trondheim.kommune.no

5. Universell utforming

Uteserveringsarealet er et offentlig rom der det i utgangspunktet er krav til universell utforming. Universell utforming vil si at alle kan bruke arealet på en likeverdig måte uansett funksjonsnivå. Det betyr at det gis et stort mangfold av brukergrupper tilgang til arealet. Det legges vekt på funksjonelle, estetisk gode løsninger og god design.

Naturlige ledelinjer utenfor serveringsarealet

- Husfasader, gjennomgående kanter, renner eller gjennomgående skift i belegningen, for eksempel mellom møbleringssone og gangsone, fungerer som naturlige ledelinjer. Det er viktig å ivareta disse naturlige ledelinjene, og holde de frie for hinder.
- Universell utforming betyr også at soneinndelingen opprettholdes, og at utstyr og møbler ikke stikker ut i gangsoner.

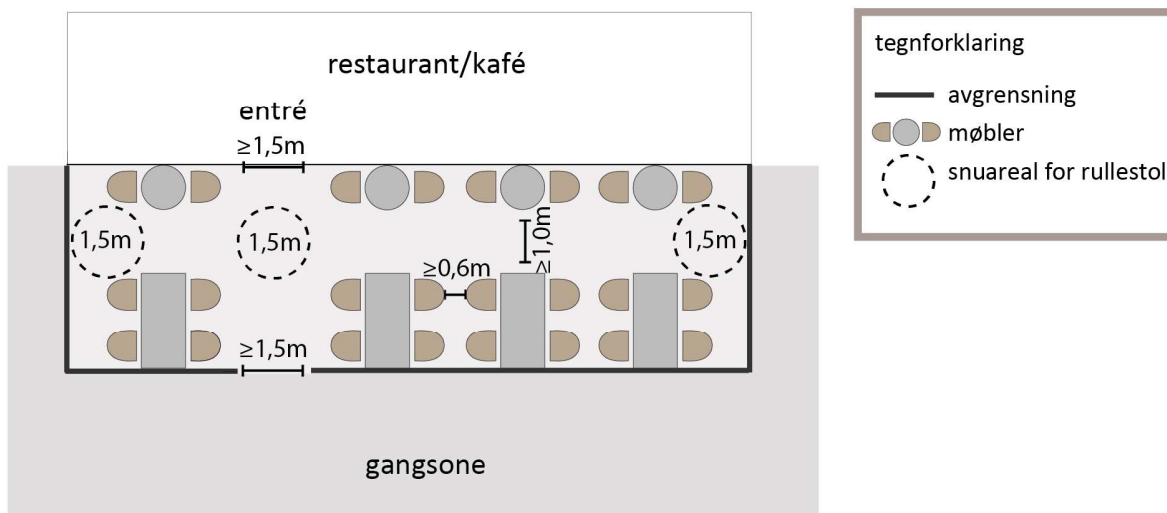
Eksempel på kunstig ledelinje (til venstre) og naturlig ledelinje (til høyre). Den naturlige ledelinjen her består av den tydelige soneinndelingen mellom definert gangareal og møbleringssone. Sonene har ulike type belegg med stor visuell og taktil kontrast. Naturlige ledelinjer er viktig å opprettholde i gateløpet og innenfor serveringsarealet. Foto: Solveig Dale/Trondheim kommune

Adkomst

- Det er enkelt å finne hovedadkomsten til en universell utformet uteservering. Hovedadkomsten vil være godt synlig ved hjelp av materialbruk, farge og bredde på åpning. Hovedadkomsten vil være fri for annen møblering eller utstyr, som for eksempel menyskilt, terrassevarmere, blomsterfat eller lignende.
- Det anbefales en minimumsbredde for hovedadkomst på 1,5 meter.
- Foran hovedadkomst er det nødvendig å ha et fritt område med plass til snusirkel, med diameter 1,5 meter. Dette arealet bør ligge horisontalt og gir alle mulighet for å komme seg inn og ut av hovedinngangspartiet.
- En universell utformet uteservering har trinnfri hovedadkomst inn til uteserveringen. Ved nivåforskjell mellom gatenivå og uteserveringen ligger den trinnfrie adkomsten innenfor det arealet som er avsatt til uteservering. Det vil være mulig å ta seg fram til serveringslokalet og innfor uteserveringsarealet både med barnevogn, rullestol og rullator.

Plassering av møbler og utstyr - og fri passasje

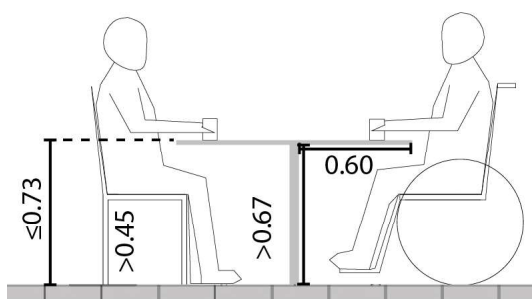
- Ryddighet i møbleringen og en sammenhengende, fri passasje på minimum 1,0 meter mellom møbleringen gir god fremkommelighet innenfor uteserveringsområdet. Da kan gjestene og serveringspersonalet enkelt bevege seg mellom bordene.
- Denne frie passasjen anlegges sammenhengende fra hovedinngangspartiet og gjennom uteserveringsarealet.
- Bord, stoler eller annet utstyr stikker ikke ut i passasjen, også når folk sitter ved bordet.
- Hvis uteserveringsområdet kun har én trinnfri inngang settes det av plass med diameter 1,5 meter i enden av denne passasjen for å kunne snu med rullestol, barnevogn eller rullator.
- Det er enkelt å komme fra gangpassasjen inn til bord.
- Det vil være minimum 60 cm fritt areal mellom to stolrygger som står inntil hvert sitt bord. Dette er nødvendig areal for å skyve stol ut fra bord og kunne ha plass til å sette seg.

Anbefalte bevegelsesmuligheter i tilknytning til uteserveringsarealet.

Utforming av møbler

- Flere stoler bør ha ryggstøtte og armlene, for å gi flest mulig personer et tilbud. Armlen bør helst gå helt til forkant av sete.
- Anbefalt sittehøyde for stoler er minimum 45 cm.
- Det skal være mulig å komme inntil bord med bruk av elektrisk rullestol og bruk av rullator. For at også rullestolbrukere kan sitte ved bordet må det ha en fri høyde under bordet på minimum 67 cm. Anbefalt maks høyde for bord er 73 cm.
- Møbler som er mye lysere eller mye mørkere enn dekket de står på eller fasaden de står inntil gir en tydelig kontrast. Tydelig kontrast mellom møbler og omgivelsene gir synlighet for personer med nedsatt syn og er funksjonelle for alle.
- Hvite, blanke overflater på bord skaper store reflekser og kan blende i solskinn. Dette er veldig uheldig, spesielt for personer med nedsatt syn. I et universelt utformet uteserveringsområde vil en derfor unngå å bruke slike overflater.

Anbefalte mål for møblering.

Armlener som går helt i forkant av setet gir god støtte og stabilitet. Foto: Trondheim kommune

6. Plassering av uteserveringsarealet

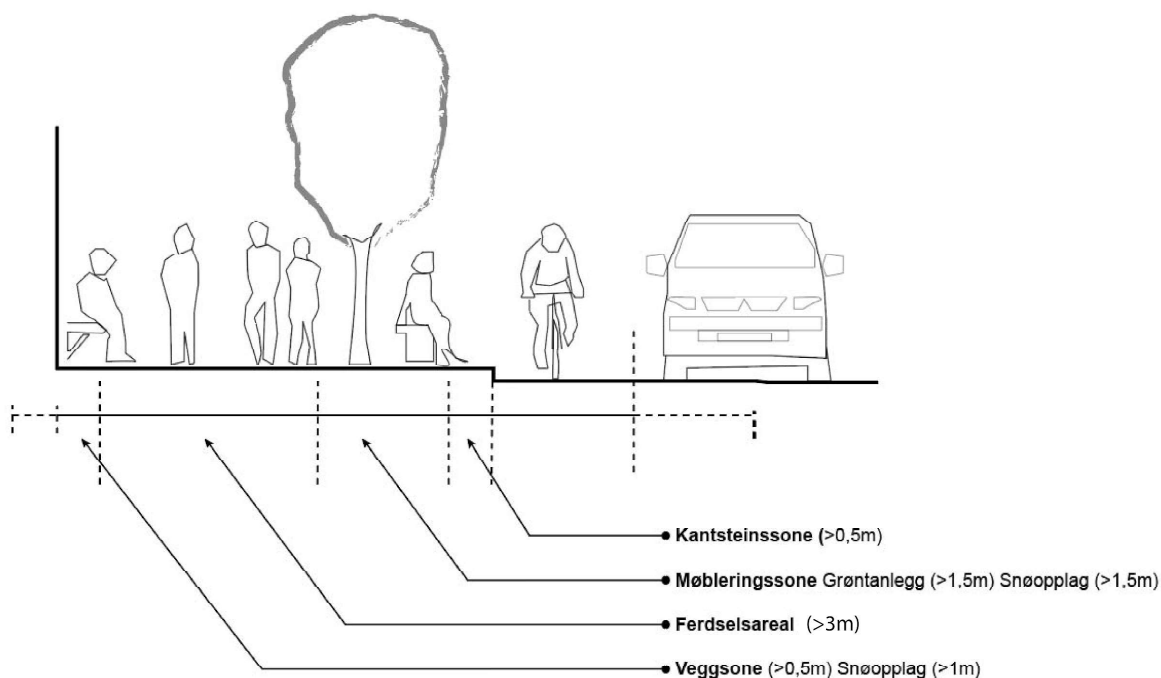
6.1 Varierende forutsetninger

Forutsetningene for plassering av uteserveringsarealet vil variere fra sted til sted, avhengig av i hvilken type gate uteserveringen ligger (gate med smalt eller bredt fortau, med eller uten egen møbleringssone) eller om den for eksempel ligger på et torg. Utrykningskjøretøy må sikres fremkommelighet. Uteservering er derfor ikke aktuelt i gater der den hindrer en fri kjørbær passasje på minimum 3,5 meter.

Er du i tvil om den planlagte plasseringen er egnet for uteservering kan du kontakte Eierskapsenheten på e-postadresse: eierskap.postmottak@trondheim.kommune.no for å avklare det.

6.2 Plassering i gatetverrsnittet

Et typisk gatetverrsnitt består av en overgangssone/veggsone nærmest bygningsfasaden, en gangssone/ferdselsareal, en kantsteinsone og kjørebane. I bredere gater kan det også være en møbleringssone mellom gangsonen/ferdselsarealet og kjørebane. Nedenfor er en prinsippskisse som beskriver et ideelt gatetverrsnitt i en gate med fortau og kjøretrafikk.

Inndeling av ulike soner i et ideelt gatetverrsnitt.

Uteservering plassert i direkte tilknytning til innendørs serveringslokale. Foto: Trondheim kommune

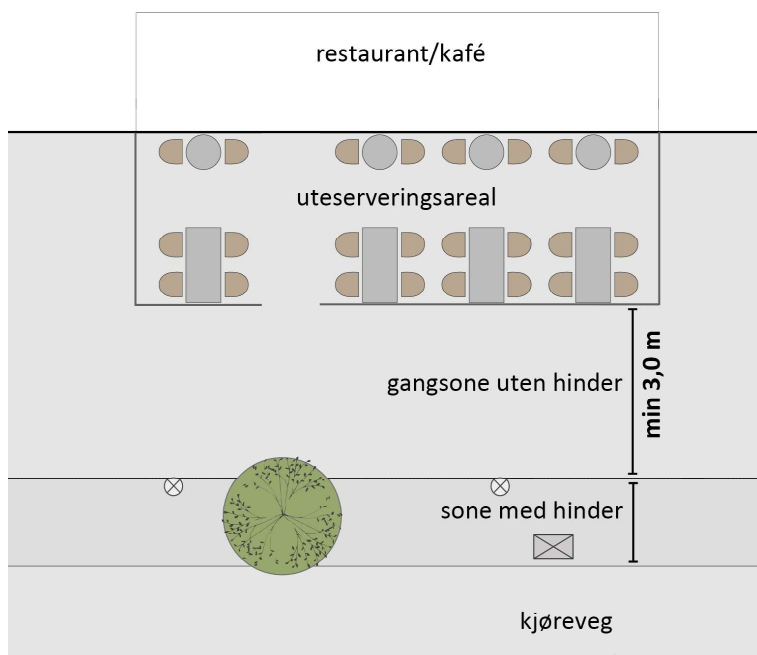
Uteserveringen bør plasseres i direkte tilknytning til innendørs serveringslokale, i overgangssonen mellom fasade og gangsone/ ferdelsareal. Uteserveringen blir da en del av en utvidet veggzone. Der det finnes en egen møbleringssone kan det også vurderes å etablere uteservering i denne. Det er viktig at gangpassasjen mellom møbleringssonen og veggsonen holdes fri for hinder. Møbleringen og annet utstyr til uteserveringen skal ikke stikke ut i denne gangpassasjen. Forhøyninger på tvers av gangpassasjen, som for eksempel kabler eller tepper, må unngås siden de er snublefeller.

Uteservering plassert i definert møbleringssone og i veggzone inn mot serveringslokalet. Gjennomgående, fri gangpassasje uten hinder er vist med hvit strek. Foto: Trondheim kommune

6.3 Fri gangsone

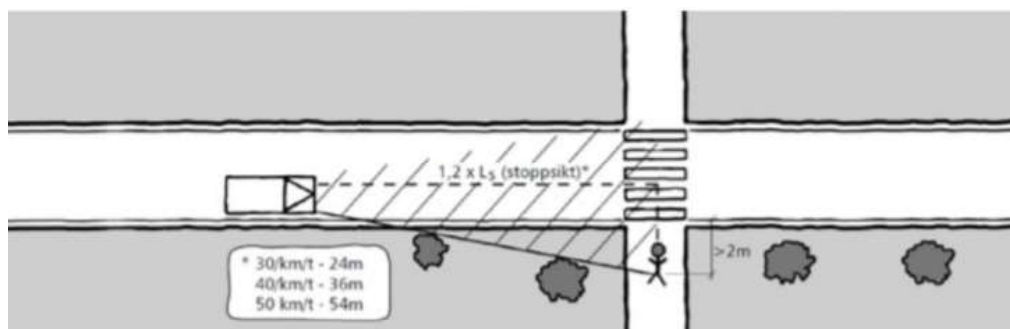
Når uteservering plasseres på areal forbeholdt fotgjengere, for eksempel et fortau, skal det som hovedregel gjenstå minimum 3,0 meter fri og sammenhengende gangsone utenfor uteserveringsområdet. Denne hinderfrie gangsonen skal sikre god fremkommelighet for alle og mulighet for effektiv drift av fortauet. I gater som ikke har avsatt kjøreareal må også fremkommelighet for utrykningskjøretøy sikres i denne gangsonen, som da må ha en bredde på minimum 3,5 meter. Gangsonen skal i hele sin bredde være fri for hinder. Uteserveringer må derfor ikke stikke ut i denne gangsonen.

Hovedregel om 3 meter bred gangsone fri for hinder utenfor uteserveringsarealet.

6.4 Frisikt (Trafikksikkerhet)

Uteserveringen må ikke være til hinder for naturlige gangtraseer, siktlinjer og stoppsikt i kryssområder, ved fotgjengeroverganger eller bussholdeplasser. Nødvendig frisiktssone skal være fri for hinder. Møbler eller annet utstyr knyttet til uteserveringen må ikke stikke ut i frisiktssonen.

Nødvendig frisiktssone skal være fri for hinder. Figur: Statens vegvesen, Håndbok V127 - Kryssingssteder for gående. 2017

7. Festepunkter i bakken

Pullerter, glasskjerm, parasoller, markiser og annet utstyr skal ikke boltes fast eller støpes ned i bakken. Belegget som utstyret står på vil ellers ta skade. Spesielt i Midtbyen, men også flere andre steder, ligger det varmekabler i bakken. Disse kan lett bli skadet av bolter eller fundamenter. Mange plasser, spesielt i Midtbyen, må Riksantikvaren søkes om tillatelse for å grave i bakken. Dette gjelder også for graving for enkelt punktfundament og midlertidige tiltak.

Mange leverandører tilbyr stativer og fundament til utstyr som for eksempel parasoller eller pullerter som ikke trenger nedstøping eller nedgraving. Det anbefales å høre med de enkelte produktleverandørene for å finne fram til riktig type stativ eller fot som er egnet til tiltenkt bruk og de stedlige forholdene.

Eksempel på stødig fot til pullert som ikke trenger nedstøping. Foto: Trondheim kommune

8. Sol- og klimaskjerming

Uteserveringen skal oppfattes som en del av det offentlige byrommet de står i - og ikke som et tilbygg til serveringslokalet. Det anbefales derfor lette og fleksible former for tak, som parasoller og markiser. Det anbefales å innhente råd hos de enkelte produktleverandørene for å sikre at utstyret er egnet til tiltenkt bruk i offentlig miljø og dimensjonert for de stedlige forholdene, spesielt med tanke på beregnet vindlast.

8.1 Parasoller

Parasoller er den foretrukne typen skjerming for vær og vind. De er et positivt tilskudd for bymiljøet dersom man bruker parasoller med høy materialkvalitet som står godt til hverandre og omgivelsene. Det anbefales å ha en god dialog med leverandøren av parasoll og parasollfot for å sikre at parasollfot/stolpefeste er egnet og dimensjonert for parasollens størrelse og de stedlige forholdene der parasollen er satt opp.

Kvadratiske eller rektangulære parasoller som plasseres inntil hverandre gir bedre sammenhengende vær-/solbeskyttelse enn åttekantede eller runde parasoller. Åttekantede eller runde parasoller gir et mykere og mindre strengt uttrykk.

- Nedstøpte stolpefester tillates ikke.
- Dimensjonerende vindhastighet for parasollene skal være minimum 12–14 m/s på grunn av sikkerhetshensyn.
- Vindhatt på parasoller tillates ikke.
- Alle parasoller tilhørende samme uteserveringssted bør ha samme fasong og farge.
- Parasoller bør være nedslått når de ikke er i bruk.
- Anbefalt høyde over bakken sammenslått er minimum 75 cm.
- Høyde under parasollen skal være minimum 2,30 meter.

DUK

Parasollene bør ha to farger i tråden på veven på duken. Fargene bør være lysekete. Lysekthet 7–8, på en skala med maks 8, anbefales. Duken bør være strekkfast og beholde formen over tid. En vannsøyle på minst 300 mm anbefales. Duk som kan spyles eller vaskes gjør vedlikehold enklere. Duk i akryl, med minimum 320 gram per m², anbefales. Duk i PVC-stoff er ofte tunge. Den kan se litt billig ut og er miljømessig mer problematisk enn andre typer duk. Duk i bomull er mindre strekkfast. Ved fuktighet kan jordslag og mugg bli et problem. Parasollene bør ha lyse farger.

Følgende farger anbefales i ulike nyanser:

- Off-white
- Lys grå
- Lys beige
- Beige.

Eksempler for de nevnte fargene finnes i kapittel 12: Farger, side 28-29.

Lys farge på duken gir et lyst og sommerlig uttrykk. Farger innenfor samme spekter gir byrommet et helhetlig preg. Foto: Solskjermingsgruppen

ARMATUR

Armatur, inkludert stolpe og fot, bør være i pulverlakkert stål. Mørkt armatur holder seg best over tid. Hvitt eller lyst armatur anbefales derfor ikke.

FOT

Armatur for fot holdes enkelt og nøytralt. Utformingen skal i så stor grad som mulig være i stål, pulverlakkert i samme farge som resten av armaturet. Tykke parasollføtter kan fort bli en snublefelle, derfor foretrekkes flate parasollføtter. Det viktigste er likevel at parasollfoten er egnet til og dimensjonert for tiltenkt bruk i offentlig miljø og til parasoller i ønsket størrelse og beregnet vindlast.

Anbefalte farger i Trondheim for armatur og fot:

Stålgrå

RAL 7011

Antrasitt

RAL 7016

Gråbrun

RAL 8019

Svart

RAL 9005

Eksempel på parasoll med mørkt armatur og lys duk. Foto: Solskjermingsgruppen

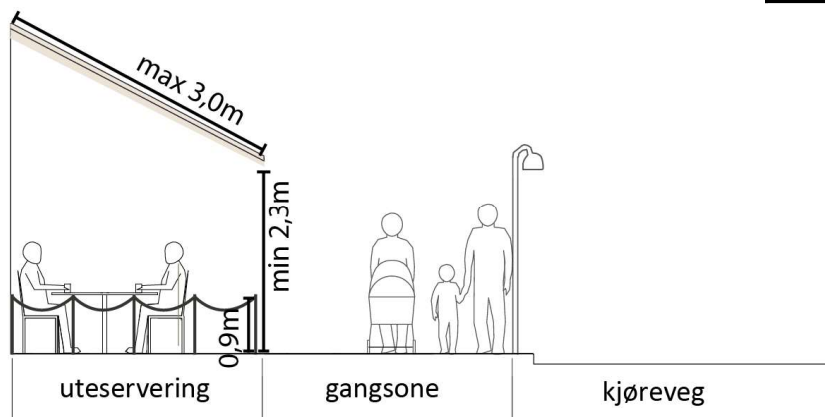
Eksempel på flyttbar parasollfot i enkel utforming.

8.2 Markiser

Markiser festes til fasaden. De kan benyttes der hvor bakenforliggende fasade er egnet for dette. På bygninger med antikvarisk verdi vil fasademonterte markiser som regel ikke tillates. Det anbefales å sjekke med leverandøren at markisen er dimensjonert og egnet for bruk i det offentlige rommet, planlagt størrelse og beregnet vindlast. Oppføring av markiser kan være søknadspliktig etter Plan- og bygningsloven.

- Dimensjonerende vindhastighet for markiser bør være minimum 12-14 m/s.
- Maksimal dybde på markiser er satt til 3,0 meter på grunn av sikkerhetshensyn.
- Fri høyde under markisen skal være minimum 2,3 meter.
- Alle markiser tilhørende samme serveringssted bør ha lik farge.
- Markiser bør tas inn ved vind og snø.

Se kapittel 12 side 28-29 for fargeeksempel og utfyllende beskrivelse av farger.

Anbefalte mål for veggmonterte markiser.

ARMATUR

Armatur bør være i pulverlakkert stål. Anbefalte farger i Trondheim for armatur:

Stålgrå

RAL 7011

Antrasitt

RAL 7016

Gråbrun

RAL 8019

Svart

RAL 9005

Mørkt armatur gir sammenheng med øvrig armatur i uteserveringen.

Foto: uteservering.no

DUK

Markiser bør ha to farger i tråden på veven på duken. Fargene bør være lysekte. Lysekthet 7-8, på en skala med maks 8, anbefales. Duken bør være strekkfast og beholde formen over tid. En vannsøyle på minst 300 mm anbefales. Duk som kan spyles eller vaskes gjør vedlikehold enklere. Markiser bør være så tunge som mulig, men helst ikke over 350 g/m². Duk i akryl, minimum 320 gram per m² er et godt eksempel.

Lys markise slipper inn lys og luft.

Foto: Rolladen AG

Det anbefales lyse farger og melert duk.

Anbefalte farger er - i ulike nyanser:

- Off-white-toner
- lys grå
- Lys beige
- Beige
- Lys brun
- Mørk brun
- Svart grønn

Eksempler for de nevnte fargene finnes i kapittel 12: Farger, side 28-29.

8.3 Frittstående markiser

Frittstående markiser kan eventuelt brukes i møbleringssoner, med god avstand til bygninger. Det anbefales å sjekke med leverandøren at markisen, inklusive armatur og stativfot, er dimensjonert og egnet for tiltenkt bruk i offentlig miljø og til markiser i planlagt størrelse og de stedlige forholdene med tanke på vindforhold.

- Dimensjonerende vindhastighet for markiser skal være minimum 12-14 m/s.
- Fri høyde under markisen skal være minimum 2,3 meter
- Markiser bør tas inn ved vind og snø.

ARMATUR

Fargen på armaturen bør være så mørk som mulig for å øke kontrasten mot dekke og bakgrunn. Det gir bedre synlighet. Antrasitt eller svart farge gir bedre kontrast enn grå.

FOT

Nedgravde fundament tillates ikke. Armatur for fot holdes enkelt og nøytralt. Utformingen skal i så stor grad som mulig være i stål, pulverlakkert i samme farge som armaturet ellers.

For fargevalg for armatur og fot gjelder de samme anbefalingene som for vanlige markiser:

Stålgrå

RAL 7011

Antrasitt

RAL 7016

Gråbrun

RAL 8019

Svart

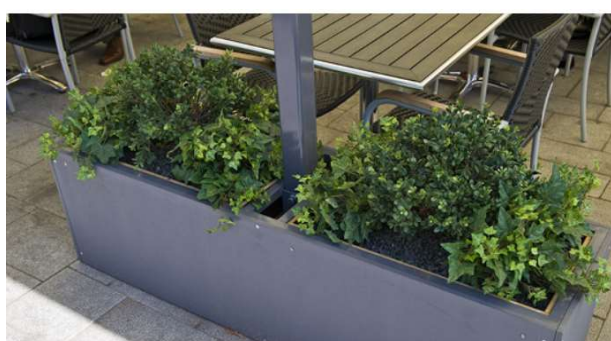
RAL 9005

DUK

For kvaliteten og fargevalg for duk til frittstående markiser gjelder de samme anbefalingene som for vanlige markiser. Se kapittel 12 side 28-29 for fargeeksempel og utfyllende beskrivelse av farger.

Lyse markiser slipper inn lys og luft, og gir en god serveringssituasjon. Mørkt armatur gir en helhetlig løsning. Foto: Kungsfloristen

*Eksempel på fot for frittstående markise
Foto: Markisemannen.no*

*Bildet viser ensidig, frittstående markise inntil bygg. Markisen er i nøytrale farger, i tråd med oppfordringene i denne veilederen.
Foto: Mari Basberg/Trondheim kommune*

8.4 Pergola

Pergolaer og andre tilbygg er varige bygningsmessige konstruksjoner. Siden de er varige byggetiltak som krever spesiell arkitektonisk utforming og god tilpasning til bygget som de er en del av, omtales utforming av pergolaer ikke nærmere i denne veilederen. Som søknadsplichtige byggetiltak i henhold til plan- og bygningsloven kreves andre prosesser og flere vurderinger enn ved søknad om leie av offentlig areal til uteservering.

Det må inngås en avtale om leie av offentlig grunn med Trondheim kommune hvis det ønskes å sette opp en pergola på offentlig areal. Retningslinjene til leie av offentlig grunn til uteservering, med krav om blant annet helhetshensyn, universell utforming og åpenhet vil fortsatt legges til grunn for leieavtalen. Leieavtalen vil være ett av dokumentene som må sendes inn sammen med søknad om byggetillatelse.

Ved mange bygninger, spesielt i sentrum, vil antikvariske hensyn begrense muligheten til å sette opp en pergola. En pergola foran antikvarisk verdifulle bygninger vil som regel ikke tillates.

9. Avgrensning av areal for uteservering

9.1 God kontakt med miljøet rundt

Uteservering er en del av det offentlige rom og skal bidra positivt til uterommet og omgivelsene i sin helhet. Derfor skal ikke uteserveringen lukke seg inn og skape distanse til det offentlige byrommet som det er en del av. Det er viktig at uteserveringsarealet oppleves som inkluderende, at det henvender seg aktivt til byrommet og skaper god kontakt mellom uteserveringen og miljøet rundt. Sammenhengende avgrensninger, som ikke er gjennomslipbare, bryter både den visuelle og fysiske kontakten og oppleves som barrierer, selv om de er svært lave. Det anbefales at avgrensningene ikke er høyere enn 90 cm. Dette er en høyde som gir god skjerming, samtidig som den fortsatt skaper god kontakt mellom servering og offentlig areal.

9.2 Avgrensning av skjenkeareal

Et av vilkårene i *Retningslinjer for tildeling av kommunale salgs- og skjenkebevillinger* er at skjenkearealet er avgrenset med gjerde eller lignende.

Balansegangen mellom kravet om åpenhet og kravet om avgrensning av uteserveringsområdet, der det er gitt skjenkebevilling, kan av og til oppleves som vanskelig. Kravet om avgrensning vil være oppfylt når det fremkommer tydelig hva som er skjenkearealet. Det kan være opphold mellom de enkelte elementene i avgrensningen, så lenge arealet for uteserveringen er tydelig avgrenset. Bildet til høyre viser et eksempel på tilfredsstillende avgrensning av skjenkeareal, og hvor avgrensningen er relativt åpen.

Åpen, men tydelig avgrensning av skjenkeareal.

Foto: Google Street View

Ved tvil om planlagt avgrensning vil tilfredsstillende vilkåret knyttet til skjenkebevillingen kan Eierskapsenheten kontaktes på e-postadresse: skjenkesaker.eierskap@trondheim.kommune.no for veiledning og råd.

9.3 Krav til avgrensning

- Avgrensningen skal være så lett og gjennomsiktig som mulig.
- Avgrensning, møblering og andre elementer i uteserveringen bør ha et design og en utforming som står i stil med hverandre.
- Avgrensningen bør ikke stenge for rømningsveier.
- Pullerter eller glasskjerm anbefales som avgrensning.

9.4 Pullerter

Pullerter gir et åpent og inviterende inntrykk. De er lette, og derfor egnet på steder hvor uteserveringen må ryddes vekk og ved antikvarisk verdifull bebyggelse.

Pullerter i syrefast, polert eller børstet stål er lite synlige for personer med nedsatt syn. Fot og stolpe bør være i mørkt pulverlakkert stål for å skape kontrast. Pullertene bør være slanke og lite dominerende.

Mørk farge på pullert og tau.
Foto: Grand Café Oslo

FOT

Foten til pullerter skal ikke være festet i bakken. Den skal utformes slik at den ikke medfører snublefare. Tynne stålplater kan for eksempel være en god løsning. Foten skal ikke stikke ut i renner eller andre naturlige ledelinjer. Ved uteservering på merkete møbleringssoner, skal foten stå innenfor møbleringssonen.

Farge på foten skal være lik fargen på pullerten.

Anbefalte farger i Trondheim på pullert og fot:

Stålgrå

RAL 7011

Antrasitt

RAL 7016

Gråbrun

RAL 8019

Svart

RAL 9005

Bildet viser gunstig fot laget av stålplate.

TAU

Tau mellom pullertene bør være cirka 70 cm over bakken, og tau og stolpe skal gi god kontrast til omgivelsene. Tauet skal være av høy materialkvalitet, og kan gjerne være i naturmateriale som for eksempel hamp. Fargen bør holdes innenfor sorte, brune eller naturfargede nyanser. Lyst tau eller tau i naturfarge er en god løsning, dersom det gir god kontrast til omgivelsene. Mørkt tau, helst svart, gir som regel best kontrast og foretrekkes.

Eksempel på mørk og lys farge på tau med kontrast til omgivelsene.

9.5 Glasskjerm

Glasskjerm gir mer beskyttelse for vær og vind, og er egnet på spesielt vindutsatte steder og steder hvor uteserveringen ikke skal flyttes på ofte. Dimensjonerende vindhastighet for glasskjerm bør være minimum 12-14 m/s. Skjermen bør være slank og lite dominerende. Glass skal benyttes som hovedmaterialet i avgrensningen. Glasset bør være klart, laminert glass.

Anbefalt høyde er 90 cm for å skape god kontakt mellom servering og offentlig areal. Ved søknad om høyere avgrensning på utsatte plasser anbefales hev/senk-vegg, og høyde i henhold til retningslinjene. Skjermen skal være i glass i både øvre og nedre del.

For personer med nedsatt syn kan det være vanskelig å oppfatte en glasskjerm. En tydelig merking av glasskjermen med for eksempel en topplist vil være til stor hjelp. Topplisten bør helst være mørk eller i tre.

Glasskjerm skal ha ramme i pulverlakkert stål. Farge skal være mørk. Anbefalte farger i Trondheim:

Stålgrå

RAL 7011

Antrasitt

RAL 7016

Gråbrun

RAL 8019

Svart

RAL 9005

I utgangspunktet skal det ikke være glassrekkverk foran bygninger med antikvarisk verdi. En avgrensning med pullert og tau eller plantekasser anbefales her.

Bildet viser en hev/senk-løsning, her nedsenket. Når avgrensningen er hevet gir den god beskyttelse mot vær, vind og trafikk, samtidig som åpenheten ivaretas.

En avgrensning med topplist av tre, fremstår som en god løsning. Høyden på denne er 90 cm. Denne høyden føles behagelig for en gjennomsnittlig høy person som sitter.

9.6 Planter som avgrensning

Planter som brukes til avgrensning skal plasseres innenfor det leide arealet. Beplantning kan skape en god lunhet og frodighet. Beplantningen skal fremstå frodig og frisk. Bruk av levende planter anbefales. Det bør imidlertid ikke brukes allergifremkallende planter.

Plantekasser med jord blir veldig tunge. Det er derfor viktig å begrense størrelsen på den enkelte plantekassen, slik at den ved behov kan flyttes, jamfør retningslinjene punkt 5.6.

Plantefat inklusive beplantning bør ikke være høyere enn 90 cm. Dette er en god høyde som gir skjerming, samtidig som den fortsatt skaper god kontakt mellom servering og offentlig areal.

For å beholde åpenheten mot det offentlige arealet kan maksimalt 40 prosent av den totale lengden av avgrensningen bestå av plantekasser. Ved bruk av flere plantekasser skal avstanden mellom disse være minimum 90 cm. Bruk av plantekasser som avgrensning kan kombineres med annen type avgrensning, for eksempel avgrensning med tau. Blomsterfat eller andre tette elementer som plasseres like innenfor en transparent avgrensning med for eksempel tau eller glasskjerm vil oppfattes som en del av avgrensningen. I slike tilfeller skal størrelse og plassering av blomsterfat eller andre tette elementer derfor være i samsvar med retningslinjene punkt 5.6 og dette punktet i veilederen.

*Åpen avgrensning med plantekasser.
Foto: Google Street View*

9.7 Åpne modulgjerdar av metall

Der uteserveringen ligger tett inntil sterk trafikkert veg kan det unntaksvis vurderes en avgrensning av flyttbare gjerdemoduler. Modulene bør være av pulverlakkert metall. De bør være slanke og ikke dominerende. En eventuell overligger kan gjerne være i tre. Modulene må være åpne. Det betyr at rammen ikke kan fylles med spiler, netting, gitter eller lignende. De bør ha tilnærmet samme transparens som glasskjerm. Franske gjerder og stengselsrekkverk, eller andre type gjerder som brukes til blant annet område- eller trafikksikring, skal ikke brukes som avgrensning av uteservering.

Farge på foten skal være lik fargen på gjerdet. Anbefalte farger i Trondheim på gjerde og fot:

Stålgrå

RAL 7011

Antrasitt

RAL 7016

Gråbrun

RAL 8019

Svart

RAL 9005

*Åpent gjerde kombinert med planter.
Foto: Trondheim kommune*

*Åpent gjerde av metall og overligger i tre.
Foto: Brasserie Lipp*

10. Møblering

Uteserveringen bør planlegges som en helhet, og materialer og fargevalg skal gjenspeile helheten.

10.1 Møbler

Møblene og annet utstyr bør ha et design og en utforming som står i stil med, og ha en sammenheng med, andre element i uteserveringen.

Møbler som vanligvis brukes langs turstier og turområder i marka passer ikke inn i sentrumsområder. Disse ønskes derfor ikke i uteserveringsarealer. Ved valg av materialer stilles det krav om at møblene er av høy kvalitet. Ut over dette står man fritt til å velge type materialer og farger.

Uteserveringen inkluderes bedre i helheten når den henvender seg mot det offentlige rommet og er åpent og inviterende. Møbleringen bør derfor ikke "vende ryggen" mot gata eller plassen som uteserveringen er en del av.

Krav til kvalitet på møbler. Utkrysset: uønskede friluftsmøbler og plastmøbler av lav kvalitet passer ikke inn i sentrum. Plaststolen til høyre vil være fin å bruke som sittemøbel i uteserveringen, dersom farge og utforming er avstemt mot fasade og møblelement ellers på serveringsstedet.

Bildene over viser uteservering med variasjon i farger og materialer. Hvilke møbler som tilhører uteserveringen er tydelig og møblene gir uteserveringen særpreg. Man ser at uteserveringen er planlagt i sammenheng og er tilpasset sitt miljø.

10.2 Skilt

Skilt skal plasseres innenfor avgrensningen til uteserveringen eller det leide arealet. Ved plassering av skilt skal det tas hensyn til synshemmede. Skilt skal ikke plasseres i gangsoner verken utenfor serveringsstedet eller innenfor det leide arealet.

Skilt og planter plasseres innenfor avgrensningen eller det leide arealet for uteserveringen, og skal ikke være til hinder for forbipasserende. Det er viktig at bruk av planter og skilt i uteserveringen innordner seg i helheten og opprettholder samme krav til kvalitet som øvrig møblering.
Foto: Google Streetview

10.3 Oppvarming

Det anbefales miljøvennlige varmekilder for terrassevarmere eller andre varmelementer. Elektrisk strøm foretrekkes, men for eksempel naturgass eller biogass kan også vurderes. Varmelementer og varmekilder kan imidlertid utgjøre en brannfare. Det forutsettes at type varmelement og varmekilder er lovlige og godkjente. Ved lagring av varmekilde, installasjon og bruken av terrassevarmere/ varmelementer skal gjeldende forskrifter og regelverk følges. Når varmelementer monteres på fasade, markise eller parasoll frigjøres gulvareal. Det gjør det enklere for alle å bevege seg innenfor uteserveringsområdet. Ved bruk av frittstående markiser bør terrassevarmere integreres i denne. Varmelementer bør plasseres slik at de ikke stikker ut i gangpassasjer, og slik at parasoller og markiser kan slås sammen.

Varmelement og belysning montert på parasoll.
Eksempel fra Oslo, februar 2020.
Foto: Trondheim kommune

11. Belysning

Tidlig på våren og mot høsten kan en lun belysning være stemningsskapende og samtidig gjøre det lettere å bruke uteserveringsarealet. Med belysning av uteserveringsområdet menes det i dette tilfellet bruk av for eksempel lysarmaturer og lyslenker som lyser opp uteserveringsarealet. Bordbelysning med telys eller lignende inngår ikke i denne beskrivelsen.

Lys er et veldig sterkt visuelt virkemiddel. Det er derfor viktig at eventuell belysning innordner seg en samstemt belysning på stedet. Belysning av uteserveringsområdet må ikke konkurrere med annen belysning på stedet, for eksempel belysning som fremhever områdets positive særegenheter eller som løfter fram de kulturhistoriske verdiene på stedet. Det er viktig at eventuell belysning ikke lyser opp det offentlige rommet, men kun arealet leid til uteservering.

Andre krav til belysningen:

- Belysningen skal tilpasses bygningen.
- Belysning, inklusive festeanordninger, må være enkelt flyttbar.
- Faste konstruksjoner for feste av belysningen tillates ikke. Belysningen kan festes under tak, parasoller eller markiser.
- Lyset bør være varmt og diskret.
- Belysningen skal ikke blende.
- Blinkende lys tillates ikke.

For Nidelva og kanalen er det utarbeidet en egen [belysningsplan](#). En eventuell belysning av uteserveringsområdet ved elva eller kanalen skal følge intensjonene og føringene i denne planen.

- Strølys på Nidelva og kanalen skal ikke forekomme.
- Sjenerende blending og uønsket refleksjoner i elva og kanalen skal unngås.

12. Farger

12.1 Prinsipper for fargevalg

Prinsipp 1: Varme farger

Trondheim, og spesielt Midtbyen og sentrumsområder med historisk bebyggelse, trenger en varm fargepalett. Trondheim har et klart og kaldt lys som spesielt i vinterhalvåret lett gjør byen grå. Blåtoner, eller farger som grå med blått i, vil derfor understreke de kalde tonene i byen, og byen vil oppfattes mindre lun, mer støvete og mindre innbydende, spesielt i vinterhalvåret. Derfor bør vi alltid forholde oss til “*Trondheimspaletten*”, som er en fargepalett med jordtoner. (“*Trondheimspaletten*” er under utarbeidelse. Lenke settes inn så snart paletten er offentlig tilgjengelig.)

Prinsipp 2: Underordne seg eksisterende bygning

Når vi fargesetter armaturer og pullerter som brukes i uteserveringen, skal vi underordne oss eksisterende arkitektur til bygningene som uteserveringen etableres inntil, spesielt i områder med historiske bygninger.

Prinsipp 3: Sørge for harmonisk gateløp

En fargeskala som sett i en helhet langs et gateløp ikke stikker seg ut er også et parameter som skal hensynstas i fargesettingen av konstruksjoner og elementer til uteserveringen.

Ved spørsmål om fargesetting ta gjerne kontakt med Eierskapsenheten eierskap.postmottak@trondheim.kommune.no, eller direkte med byantikvar på byantikvaren.miljoenheten@trondheim.kommune.no hvis det gjelder antikvariske bygninger og kulturhistoriske miljøer.

Fargeutvalget i denne veilederen er samstemt med det pågående arbeidet med *Designprogram for Trondheim*. Designprogrammet blir en veileder som blant annet vil definere hvilke farger som anbefales brukt i offentlige rom i Trondheim.

12.2 Eksempelfarger på duk

Nedenfor vises eksempler for anbefalte farger på duk fra flere leverandører. Nummereringen viser til numrene i leverandørens kataloger. Dette er gjort for at det skal være enklere å finne frem og sammenligne farger, og ikke for å gi føringer for valg av leverandør. Lignende farger fra andre leverandører, vevd med to farger i tråden, kan også benyttes. NB: Vær oppmerksom på at avhengig av bakgrunnen kan "beige" av og til se ut som "rosa". Det kan være lurt å hente råd og be om hjelp hos leverandøren.

PARASOLLER

Farge-
beskrivelse   NCS-kode,
leverandør og fargekode

Offwhite

 S0502-R
MayTex SA 314 010

 S1002-Y50R
Caravita 4024

 S1005-Y50R
Caravita 6640

 S2005-Y80R
MayTex SA 314 325

Lys beige

 Ukjent NCS
MayTex SA 314 580

 S2005-Y20R
Caravita 4027

Lys grå

 2000-N
MayTex SA 314 030

 3502 R
MayTex SA 314 044

 Ukjent NCS
Caravita 2808

 Ukjent NCS
Caravita 7300

MARKISER

Farge-
beskrivelse   NCS-kode,
leverandør og fargekode

Offwhite

 S1002-Y50R
Warema 4024

 S1005-Y50R
Warema 6640

 2010-Y30R
Sandatex 407-51

Lys grå

 Ukjent NCS
Warema 2808

 2000- N
Sandatex 986-15

 Ukjent NCS
Warema 7300

Grå

 4000-N
Sandatex 986-727

Lys beige

 S2005-Y30R
Warema 4026

 S2005-Y20R
Warema 4027

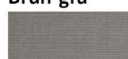
 S2005-Y50R
Warema 6320

 4010-Y10R
Sandatex 407-727

 2005-Y40R
Sandatex 5407-102

 3010-Y30R
Sandatex 407-102

Brun-grå

 6502-Y
Sandatex 407-151

Farge-
beskrivelse   NCS-kode,
leverandør og fargekode

Beige

 4010-Y30R
Sandatex 5407-306

 6010-Y10R
Sandatex 407-52

Lys brun

 S4005-Y50R
Warema 5850

 S5005-Y50R
Warema 4029

 4005-Y20R
Sandatex 407-926

 6005-Y50R
Sandatex 873-930

Brun

 S5020-Y30R
Warema 7160

Mørk brun

 8005-Y20R
Sandatex 407-81

 S6005-Y20R
Warema 5860

 7502-Y ?
Sandatex 5407-930

 7502-Y
Sandatex 407-326

 6502-Y
Sandatex 873-926

 S8005-Y80R
Warema 4036

Svartgrønn

 S8005-B80G
Warema 7790

Fargekart med anbefalte farger. NB: Bildeeksemplene kan gi noe feilaktig gjengivelse av fargene.

13. Spesielle hensynsområder

Mange av byens områder har spesielle kvaliteter som gjør de attraktive også for uteservering. De enkelte områdene har ulike særpreg og ulike forutsetninger for hvordan man kan tilrettelegge for uteservering. Flere områder har behov for særskilte hensyn som må tas. Flere av delområdene som er nevnt nedenfor er under planlegging. Planene vil kunne gi flere presiseringer eller føringer for uteservering i det aktuelle området.

13.1 Bakklandet

Bakklandet er et unikt og svært godt besøkt trehusmiljø, som huser både boliger, nisjebutikker og serveringssteder. Særlig er pulsen høy i krysset ved Bakklandstorget. Like rundt hjørnene ligger stille kaikanter, svaberg og lekeplasser mellom bryggene langs elva. Bebyggelsen har ofte fasader med mange dører, vinduer og trapper, og utgjør staselige fondmotiv.

Hensyn:

- Bakklandet er i kommuneplanens arealdel vist som spesialområde bevaring.
- Det anbefales tidlig kontakt med Byantikvaren for en uttalelse som kan legges ved søknaden.

13.2 Fjordgata

Fjordgata har tett bebyggelsesstruktur med åpne allmenninger mot elva. Delstrekninger med dype brygger mot kanalen. Allmenningene, kaiområdet og gatearealet er i stor grad benyttet til parkering. Enkelte brygger bærer preg av mye nybygging og ombygging, og avviker noe fra bryggestruktur forøvrig. Fargepaletten er variert. Utadrettet virksomhet er stort sett mot Fjordgata. Det er stort potensial i det nordvestvendte arealet mot kanalen. En områdeplan for nordøstre kvadrant i Midtbyen, der også Fjordgata inngår, er under utarbeidelse. Planen vil kunne gi flere føringer for uteservering i området.

Hensyn:

- Møblering må underordne seg bryggemiljøet ved etablering av uteservering.
- Allmenningene kan ha uteservering langs deler av fasadens lengde. Det er viktig at allmennheten har fri tilgang til større deler av vestvendte fasader og solvegger, og fri tilgang til kanalen.
- Møblering til uteservering må være lett flyttbare.
- Sol- og klimaskjerming skal ikke monteres på fasade mot kanalen, da dette reduserer lesbarheten av bryggenes oppbygging.
- Glass-skjerm bør ikke benyttes som avgrensning av serveringsareal mot Fjordgata.
- Det anbefales tidlig kontakt med Byantikvaren for en uttalelse som kan legges ved søknaden.

Disposisjonsplanen for Kanalhavna (1996) gjelder fortsatt. Planen viser hvor eventuell uteservering kan plasseres.

MIDTRE KANALHAVN (delområde 2) :

Virksomhet :

Det bør stimuleres til økt etablering av publikumsrettet virksomhet på kainivå i brygger i Fjordgata.

Sørside av Kanalen (Fjordgata) :

Kaiflaten foran brygger sonedeles (uten fysiske barrierer).

Indre sone (mot bryggefasade):

- Forareal foran evt. butikkfasade (bryggevirksomhetens utvendige eksponeringsareal) for utstilling, evt. trapp/rampe, benker, servering, skilting etc.
- Parkering (leide plasser) for husets brukere.

Midtsone:

- Kjøreareal

Ytre sone (mot kaifront):

- Gangsone ytterst.
- Areal for publikumsfunksjoner (dersom nok kaibredde) som uteservering(m/ evt. liten disk/boks), utst. areal, benker, telefonkiosker, raskkurver etc.

Areal foran brygger mot Fjordgt. sonedeles etter dagens mønster.

Indre sone (mot bryggefasade):

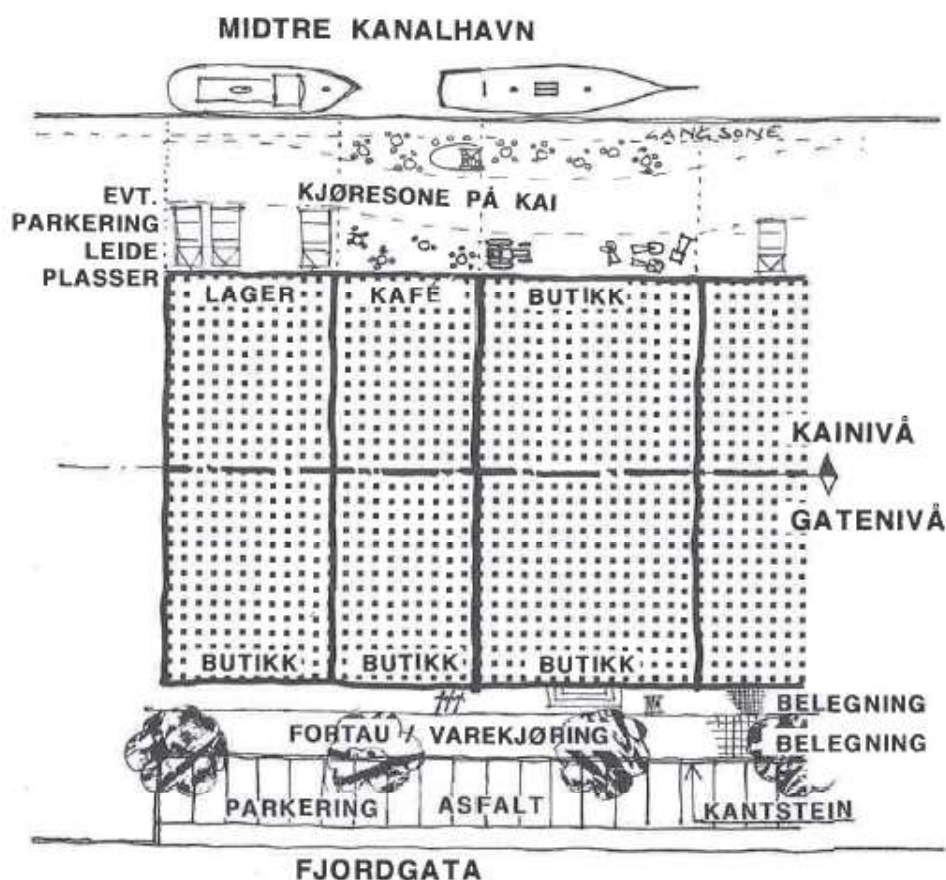
- "Fortau" foran fasader, trapper, ramper, sykkel/barnevognparkering etc.

Midtsone:

- Gang-/sykkeltrafikk samt varekjøring til/fra brygger. Denne sonen må sikres gode inn og utkjøringsforhold mot allmenninger for å kunne fungere tilfredstillende. Belegges med smågatestein, heller e.l.

Ytre sone (mot Fjordgt.):

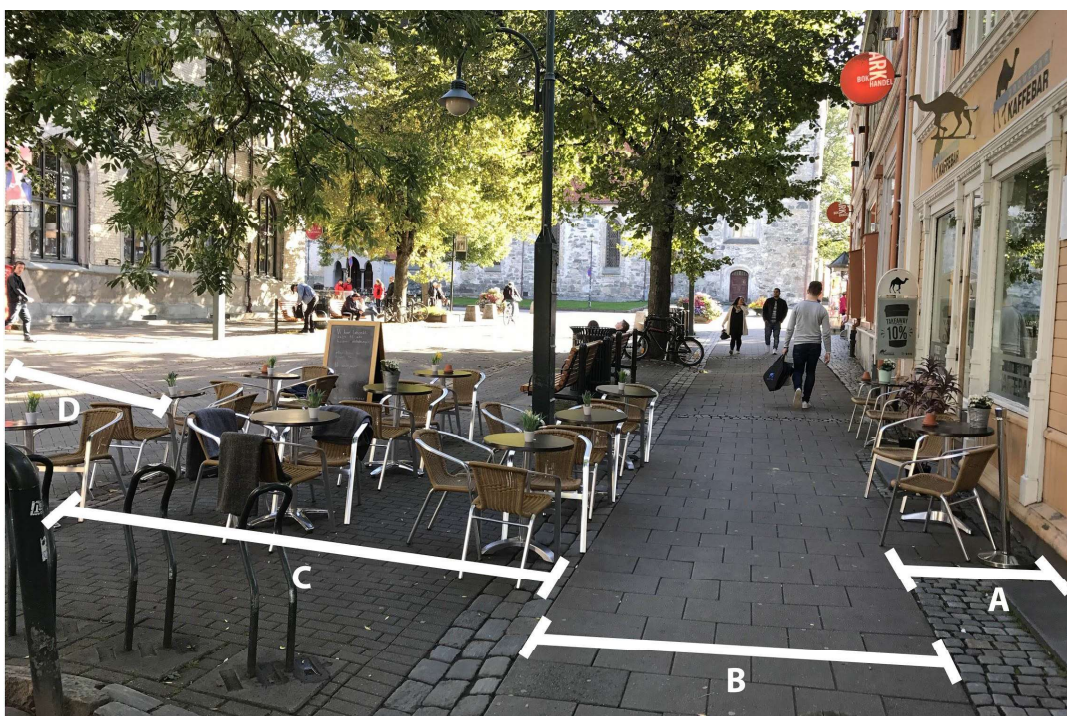
- Disponeres i sin helhet til P-plasser (asfaltbelagt). Skilles fra midtsone ved hjelp av kantstein og en rekke med trær.

Fjordgata og kanalen. Utdrag fra Disposisjonsplanen for Kanalhavna (1996).

13.3 Gågatene i Midtbyen

Det er en intensjon for alle gågatene i sentrum at de skal være tydelig delt i møbleringssone og ferdselssone. Flere gågater er allerede utformet etter dette prinsippet. Nordre gate er et godt eksempel på denne inndelingen, med et symmetrisk gatetverrsnitt. Bildet nedenfor viser til hvordan det er i Nordre gate: A: en smal veggssone langs fasadene med mulighet for serveringsareal, B: gangpassasje mellom veggssone og møbleringssone, C: ryddig møbleringssone med benker/sykkelstativ/trær og eventuell uteservering, og i midten av gatesnittet D: en bred og åpen gågate.

Nordre gate. Eksempel på uteservering i møbleringssone og veggssone tilknyttet gågate. A: veggssone med møblering/servering, B: åpent ferdselsareal, C: møbleringssone med serveringsareal, D: gangssone/gågate. Foto: Mari Basberg/Trondheim kommune

Uteservering kan vurderes plassert i veggsonen inntil fasaden og/eller i avsatt møbleringssone mot den åpne gågata i midten. Thomas Angells gate har en litt annen soneinndeling sammenlignet med Nordre gate. Her kan en vurdere å plassere uteservering fra veggssone og helt ut mot vannrenne, som markerer overgangen mellom ferdselssone og møbleringssone.

Thomas Angells gate. Foto: Google Street View

Hensyn:

- Hensynet til god framkommelighet og oppstillingsmulighet for utrykningskjøretøy, varelevering og renovasjon må ivaretas.
- Det må sikres god adkomst til inngangene til butikkene og serveringslokalene.
- Det er viktig at en gangsoner holdes åpent og er bred nok for å sikre god framkommelighet.
- Universell utforming er viktig i utforming av gågatene. Den tydelige inndeling i ulike soner bidrar til god lesbarhet og framkommelighet.

13.4 Heimdal sentrum

Heimdal sentrum har kvaliteter som er typiske for den tradisjonelle stasjonsbyen med lav, eldre bebyggelse, små dimensjoner og grønne omgivelser rundt sentrum. Stedet formidler en småbyfølelse med mange selvstendige nisjebutikker og mindre virksomheter, som også er en del av Heimdals identitet. Stedet har en særstilling i kommunen; det har i stor grad sin egen identitet og rolle som en selvstendig og velfungerende småby i storbyen Trondheim.

“Prosessplan for Heimdal sentrum, forslag til plan for videre utvikling” er lagt ut på høring til 15.02.2020 og foreslår å gå videre med tre ulike planer for Heimdal sentrum:

i. Reguleringsplan for nordvestre del av Heimdal sentrum.

ii. Byroms og gatebruksplan med parkeringsstrategi

iii. Strategi for bevaring og stedsidentitet

Hver av disse planene vil også kunne gi føringer for uteservering i Heimdal sentrum.

Hensyn:

- Bruk av veilederen kan bidra til å skape gode rammer for byliv og et godt utemiljø i Heimdal sentrum som løfter det fram som lokalt sentrum.
- Deler av Heimdal sentrum er i kommuneplanens arealdel vist som hensynssone “Bevaring kulturmiljø”. Det anbefales tidlig kontakt med Byantikvaren for en uttalelse som kan legges ved søknaden.

13.5 Kjøpmannsgata

Tett bebyggelsesstruktur med åpne allmenninger mot elva. Fargepaletten er variert, med større innslag av toner av rødt og oker. Potensial for noe uteservering mot allmenninger. Se også føringer i byromsstrategien [“Byrom i sentrum”](#).

En områdereguleringsplan for Kjøpmannsgata er under utarbeidelse. Den vil kunne gi flere føringer for uteservering i området.

Hensyn:

- Allmenningene kan ha uteservering langs deler av fasadens lengde. Det er viktig at allmennheten har fri tilgang til større deler av sørvendte fasader og solvegger, og fri tilgang til elva.
- Møblering og utstyr til uteservering må være lett flyttbare.
- Sol- og værskjerming skal ikke monteres på fasade, da dette reduserer lesbarheten av byggenes oppbygging.
- Det anbefales tidlig kontakt med Byantikvaren for en uttalelse som kan legges ved søknaden.

13.6 Klæbu sentrum

Klæbu sentrum ligger i et område med grønt preg, og spesielt jordbruks- og skogsareal. Kirka og prestegården er lett synlige og ligger på en høyde like sør for sentrum. Den mest sentrale delen er i hovedsak bygd ut fra 1950-tallet og utover, først stort sett med tradisjonell bebyggelse med saltak og én til to etasjer. De siste 10–15 årene er det utviklet en del ny bebyggelse i 3–4 etasjer, som markerer området tydeligere. Etter at Hallsetheimen ble nedlagt på 1990-tallet, er det tidligere institusjonsområdet tatt i bruk til andre formål, og har blitt en mer integrert del av sentrum. En del av området, ved Seminarplassen, ble utbygd fra rundt 1840, og er regulert til verneverdig bebyggelse.

Hensyn:

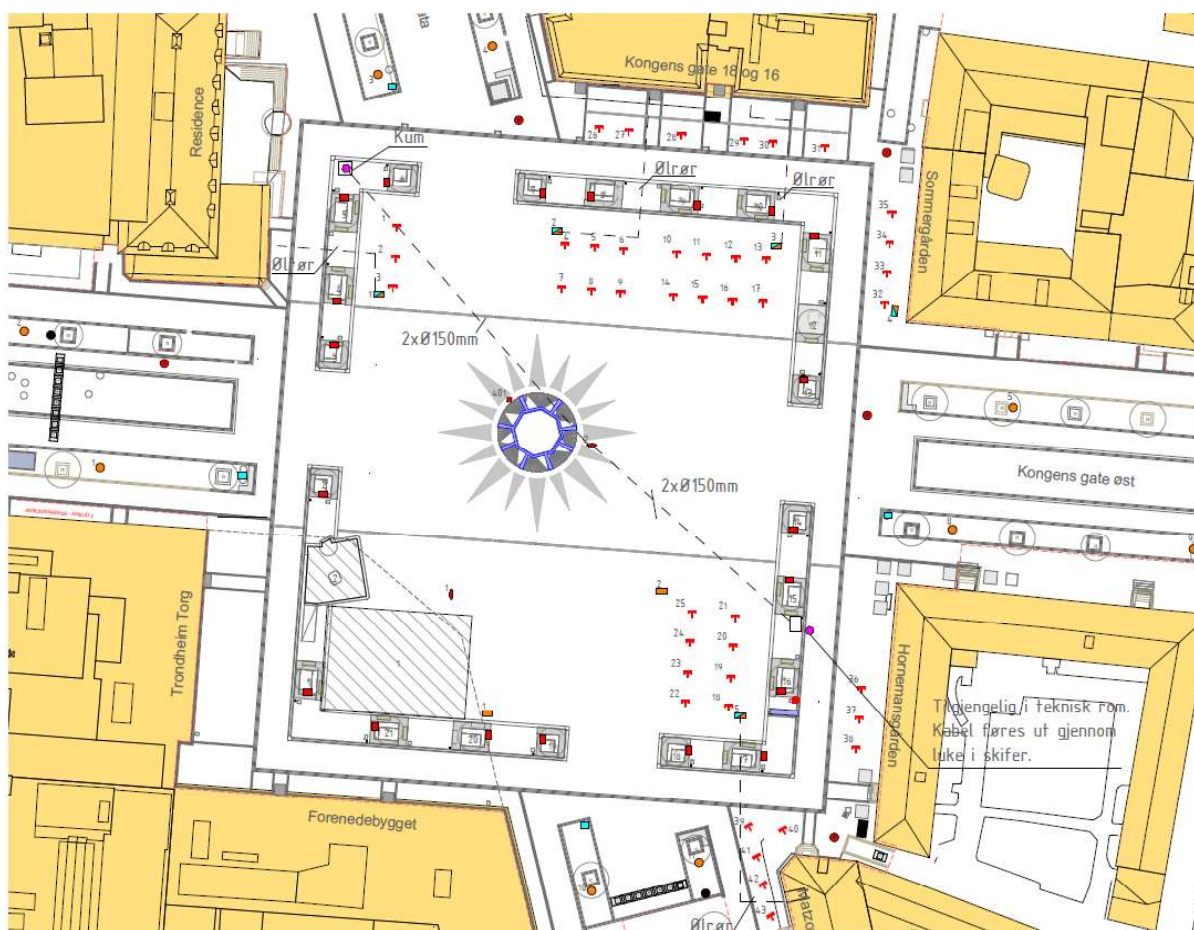
- Bruk av veilederen kan bidra til å skape gode rammer for byliv og et godt utemiljø i Klæbu sentrum som løfter det fram som lokalt sentrum.

13.7 Torvet

Torvet i Trondheim, og Kongens gate mellom Prinsens gate og Nordre gate, er delt inn i soner, som blant annet viser hvor det kan leies areal til uteservering. Deler av torgflata kan også leies ut i perioder. For å avklare om ønsket areal kan brukes til uteservering og øvrig veiledning og råd ta kontakt med Eierskapsenheten på eierskap.postmottak@trondheim.kommune.no.

Uteservering

I kantsonen mot bygg er det langs de fleste fasader lagt til rette for uteservering. Dette er vist som næringsssone på kartet med soneinndeling. Her er det parasollfester som kan leies. Inne på torvflata, i sone for arrangement, er det etablert arealer med parasollfester og serveringskummer med vann, avløp, strøm og trekkerør til bygg. Disse arealene kan leies ut til uteservering etter gitte regler for å unngå konflikt med arrangement. Dette håndteres av Eierskapsenheten.

Plassering av parasollfester vist på plantegningen for Torvet. Illustrasjon: Multiconsult AS.

Se også [Kopi av 9 Plan Teknisk Infrastruktur \(1\).pdf](#)

I møbleringssone på nordsiden av Kongens gate er det satt av to areal uten møblering, et øst for og et vest for Torvet. Disse arealene kan for eksempel egne seg til uteservering da de har dekke av skiferheller i stedet for brostein slik at de er universelt tilgjengelig og godt egnet for løs møblering.

Det vises til punkt om parasoller, parasollfester, uteserveringskummer, vann og avløp i Veileder for bruk av teknisk infrastruktur Torvet i Trondheim. [\(Veileder er under utarbeidelse. Lenke til veilederen settes inn når denne er ferdigstilt\)](#)

Trondheim kommune
Byplankontoret
Postboks 2300 Torgarden
7004 Trondheim

www.trondheim.kommune.no

Mars 2020
Forsidefoto: Agraff AS/ Visualis

